

אחד מהם את חברו: "היכן טדי קולק?"
מי אשם? לאחר שכל האורחים הגיעו בשלום אל בית השר, החל ויכוח בין קציני המשטרה שעמדו ברחוב. הם הטיחו זה בפני זה את אשמת התקרית של נסיעת השיירה לכיוון לא נכון. באותו זמן נכנס לגן בית השר אים קצר קומה, לבוש אזרחי, בלויית קצין משטרה גבוה. האורח שאל את הקצין: מדוע אין שוטרים סביב הבית?

הקצין השיב כי השר ציוה שלא יסתובבו שם שוטרים. תגובת האיש בבגד האזרחי: "מר שרת יכול לקבוע את מדיניות החוץ; את עניני הבטחון קובע אני!"
זקפים המושי אקדחים נכנסו, איפוא, לגן, הקיפו את הבית. בתוכו, מסביב לשולחן ערוך ל-16, ישבו לסעודה שמורת נציגי ארצות הברית ושמורת נציגי מדינת ישראל. בלס בהעדרו: ראש הממשלה. בן גוריון המתין לשר החוץ האמריקאי בלשכתו בירושלים, שם קיבלו למחרת היום.

כינוסים

מסר ארום

מארכס, אנגלס, לנין וסטאלין התבוננו מן הבמה, שלהט מרוב מסכים אדומים. "מא' לניקוב!" קרא הקהל תוך תשואות סוערות.

ואחר כך: "מר-הסנה! מר-הסנה!" מחי אות הכפיים שיסעו את הנאומים אחרי כל כמה משפטים, ובהתאם לגובה הרוסי מחאו גם הנאומים כפיים לדברי עצמם. מדי פעם, כשהוזכרו עמי קוריא (הצפוני), מאלאיה, קניה, וכמובן ברית המועצות, קם הקהל על רגליו, הרע בעמידה.
היה זה כינוס היטוד של מפלגה חדשה על במת המדינה — "מפלגת השמאל הסוציאליסטי בישראל", יציר כפיו של משה סנה, אחרי שנאלץ לפרוש ממפ"ם.

תאריכים. 280 הצירים, שכל אחד מהם ייצג באופן פורמלי "תא" במפלגה החדשה, הבנויה לפי המבנה הקומוניסטי המקובל (והשומרת את מספר חבריה בסוד), תפסו רק חלק מאולם בית-העם התל-אביבי. שאר אלף הנוכחים היו קהל סתם — אוהדי המפלגה החדשה, חברי מק"י (שמנהיגיה התכבדו ב"ישיבה על הבמה) וגם כמה סקרנים סתם.

היה זה קהל שונה מאד מזה שהתכנס לפני חמש שנים באותו אולם, יסד את "מפלגת הפועלים המאוחדת". אז כללו החולצות והשולחנות של תנועות-הנוער החלוציות ושל בני המשקים, באולם שררה אוירה צוהלת של הסתערויות אופטימיות. עתה היה הקהל כמעט כולו עירוני מובהק, פרט לאנשי יד-העבודה מגורשים מ-16 משקי הקיבוץ-הארצי והק"י

השתתפו 37 איש. ביניהם: צעירה ערבית בשם איספהאן בהלול, שהתקיפה את חוק האישות הדתי המקפח את האשה הערבית; עולה עיראקי חדש ממעברת סקיה, שקרא (בעברית) "לא רוצים להיות בשר תותחים, רוצים לאכול בשר!"

ישראל סובייטית. כשנבחר הוועד ה-17, בן 35 איש, המזכיר הכללי (סנה) ושני מזכירים (אדולף ברמן ופנחס טובין), התפאר אחד מנציגי הוועידה: "זהו צירוף של מי שעמד בראש ההגנה בימי המאבק נגד האנגלים (סנה), מי שעמד בראש המחתרת היהודית נגד הנאצים (ברמן) ומי שעמד בראש המאבק הפועלי המקצועי בארץ (טובין)!"

אולם מעטים העזו לנבא התפתחות מהירה למפלגה. אמר עתונאי מפא"י: "הסיכוי היחיד שלה הוא כיבוש הארץ בידי הצבא האדום!" אחר הוסיף, בהרהור: "או, אולי, מפנה דרמטי של ברית המועצות לטובת ישראל!"

לא היתה זאת תוספת חסרת-תוכן: רבים מבאי הכינוס סברו באמת כי מפלגה קומר-ניסיתית הדוגלת בריכוז העם היהודי בפרוב-ליקה סובייטית ישראלית עשויה להשפיע על הקו המדיני של ברית המועצות, לחולל בו שינוי כלפי הרעיון הלאומי הישראלי.

בוץ-המאוחד, וכמה חברים שטרם גורשו (החתיק ביניהם, לדברי עצמו: פועל נסי ציונאי בשם פרופר, שגורש לפני 20 שנה מאחד המשקים בשל סירובו לשקול את ה"שקל הציוני").
רוצים לאכול בשר! "יש רק שתי דרכים: או הודעות עם אייזנהואר ודאלס, או סולידריות ללא סייג עם עולם המהפכה (הקומוניסטי)!" רעם אדולף ברמן, איש מרד גטו ורשה. היתה זאת נקודת הכובד של ה-מצע החדש. אולם היתה זאת גם נקודת-החולשה שלו. כי בעיני רוב הצירים, שאינו מקפיד בדקדוקי רעיונות, לא היה הבלד בין המפלגה החדשה ובין מק"י — אף כי למעשה קיים הבלד די ניכר (ראה ראיין מיוחד, עמוד 13).

כל באי המפלגה החדשה לא באו מצד מק"י, אלא מצד מפ"ם — פועלים וחתיקים מאנשי "מרתף" בית-ברנר, שדרשו תמיד את החרפת המלחמה המקצועית; אנשי מעברות; ערבים; נוצר מפ"מי קיצוני מסוגו של נמרוד אשל, מנהיג שביתת המאמץ. היתה זאת שכבה אנושית די מגוונת, שבאה לידי ביטוי בויכוח הפנימי בקולנוע צליל היפואי, בו

* ביניהם חברי משק נירים שגורשו רק השבוע מקיבוץ.

מיבצע "כי תבוא"

פצצות, בוננים, מטאטאים

- מאה שוטרים, מוכנים לפיזור חגיגה והפגנה, ברחוב יונה הנביא, מרחק כמה עשרות מטרים מן העצרת. היתה זאת פלוגה מובחרת.
- פלוגה נוספת במרחק של 500 מטר מן העצרת, כעתודה.

טענת המשטרה: לא היה כדאי לפזר את העצרת ול-התערב בהתכנסותה, כי התקפת שרשרת של שוטרים היתה גורמת לבהלה בין הקהל, גורמת לדריסת נשים וילדים. "אולם", הסביר הקצין, "לו היתה מתפתחת חגיגה המונית מידבקת היינו מתערבים ללא היסוס!"

פאקארד משורין

אחרי לילה, אותו בילו דאלס וסטאסן בביתו של המיופה-כוח האמריקאי ראסל ברמטגן, ושאר האורחים במלון הש-17 בהרצליה, יצאה כל הפמליה, בלויית עתודות המשטרה, ירושלימה. איש לא ידע את תכניתה המפורטת. גם העתו-נאים שנאספו בערב הקודם בבית מלון ריץ לקבל אינפור-מציה, לא קיבלו שום ידיעות על התכנית של מחר.

לאבטחת השיירה לירושלים נקטה המשטרה אמצעים מיוחדים. היא לא דאגה רק לחסימת פרשות הדרכים, למניעת אנדרלמוסיה כמו ביום הקודם בדרך מלוד תל-אביב, היא שלחה שיירה כוזבת שלמה, שיצאה לדרך עשר דקות לפני השיירה האמיתית. השוטרים שיצחק בשיירה זו את תפקידו של שר-החוץ האמריקאי יושב בפאקארד משורין, מוכן להתי-נקשות בחייו.

כשעברה השיירה את רמלה, עמדו קציני משטרה מן המטה הארצי על גג אחד הבתים, עקבו אחריה בחזרה. רמלה היתה אחת מנקודות-התורפה, מאחר שיש בה קן קומוניסטי רציני. אולם קבלת הפנים היתה לבבית. האורחים קיבלו את השיירה (הכוזבת) במחאות כפיים, זכו לניפנוף מידי שר-החוץ המדומה. רק מסתכל אחד שאל, בתמימות באדיש: "מדוע השיירה כל כך קטנה?"

נקודת התורפה הבאה היה קבוץ הראל של השומר-הצעיר, הידוע בקרוב למתנה סנה. כוח משטרה מיוחד עמד הכן בקרבתו. אך שום דבר לא קרה.

בעיה ערבית קטנה

בירושלים עצמה הוזקרה לעיני המתכנן בעיה נוספת: סכנת ההסתננות. מסתנן ערבי יכול היה לחצות את הקו בלילה, להתנקש בחיי שר-החוץ על אדמת ישראל, לגרום בכך נזק עצום למדינת ישראל.

משעות הערב פוטרלו משמרות משטרה בכל מרחב ירושלים. שמו עין על כל עובר ושב, הקשיבו לכל רישורש קל. אולם שום מסתנן לא הרחיק חשוב כמו המסתנן הדמיוני של המטה הארצי.

אמצעי הבטחון הירושלמיים היו, מלבד זאת, "רכים" מאשר בתל-אביב, אולי מתוך הנחה כי הירושלמים שקטים מטבעם מן התל-אביביים. אולם לא שער מנדלבוים, אותו עבר האירוע לפנות ערב, למחרת בלוד לארץ, נקטו אמצעי בטחון מיוחדים. היה חבל לו היה קורה לו משהו דוקא ברצו האחרון.

כוס של אג'יץ

כשנעלמה השיירה מעבר לגבול, נאנחו אנשים רבים אנחה עמוקה מאד של רוחה. בין אלה היו 1500 השוטרים שעסקו במיבצע "כי תבוא" בשעה זו או אחרת, מהם 500 שדאגו לסדרי התנועה בלבד.

האיש האחראי, עוזר המפקח הכללי עמוס בן-גוריון, הלך למלון המלך דוד, לחוג את המאורע בדרך שלמד לחוק מאורעות כאלה כשהיה מייגר בצבא הבריטי. אולם הבאר עוד היה סגור. הוא נאלץ להסתפק בכוס מיץ.

- הגבוהים. האמצעים כללו:
- סגירת שדה-התעופה ואבטחתו משעה 20.00 בערב הקודם.
- בקבוקי-ענק של בושם, למקרה שמישהו היה זורק פצצת-סרחון.
- מטאטאים גדולים, למקרה שמישהו היה מפור מס-מרים בדרך השקירה של האורח משה-התעופה לתל-אביב.
- חמשה כלבי-משטרה, שסיירו בואדיות, מרחק של קילומטרים מעבר למסלול הנחיתה, חיפשו אנשים מוסתרים ומוקשים.
- שמורה שוטרים פרשים, לשם אותה מטרה.
- שרשרת שוטרים מסביב למסלול הנחיתה, שלא לצורך הבטחון, אלא, להגדרת קצין אחד, "בולשים למען העין!"

שוטר בכל חלון

ברגע שהאורח התישב במכונית ופנה לעבר בית השגרירות האמריקאית בשדרות רוטשילד, תל-אביב, החלה ה-משטרה לדאוג לא רק לבטחונה, אלא גם לתקלות של סדר בדרך.

- בכל הסתעפות של כביש או דרך-עפר, עמד שוטר, למנוע יציאת עגלה אל הכביש הראשי בשעה המכרעת.
- במקומות מחבוא לאורך כל הדרך היו פזורות מכר-ניו-גרגר, לסילוקה המידי של כל מכונית שהיתה מתקל-קלת וחוסמת, גם בלי כוונה, את הכביש לפני בוא האורחים.
- רחוב אחד-העם בתל-אביב נחסם לכיוון אחד עוד מוקדם בבוקר. הכיוון השני נחסם זמן קצר לפני בוא האורח. רחוב אלנבי, אותו היה האורח צריך לחצות ליד בנק ברקליס, נחסם רק לשעה קלה בסמוך לבואו. למען הבטחון נחסמו גם שדרות רוטשילד — כדי להסעות מתנקשים אפשריים.
- בשעה שהאורח ישב בבית השגרירות, לא היה גם חלון אחד בעשרות הבתים בסביבה שלא עמד בו שוטר, במדים או בבגדים אזרחיים. המשטרה ביקשה רשות לכך מבעלי הדירות עוד בבוקר, "לא נתקלה אף בסירוב אחד". רק לדירה אחת לא הוכנסו שוטרים. היתה זאת דירת המועדון של מפ"ם. מול בנין השגרירות בשדרות-רוטשילד.
- הרפואמטים האמריקאים בישראל שלא ידעו מה אמצעי הבטחון למשטרה תנקסו בהם, וכלא נקטו בשום אמצעי בטחון משלהם, הופתעו לטובה, "לא חשבנו שהדבר אפשרי בארץ", מילל אחד.

הפגנה לארוחת הבוקר

שעה שהשוטרים חסמו את הגישה אל בית השגרירות, נערכה בכיכר שני בנומבר, ליד קולנוע מוגרבי, עצרת המחאה של ועד השלום (מק"י-סנה-מפ"ם), שהיתה מלווה בתגרות המוניות (ראה תיאור).

המשטרה לא התעכבה בעצרת (שלא היתה חוקית) ובהת-כתישות. היא קיבלה הבטחה מראש מטעם מפ"ם, השותפת העיקרית במפעל, שהמפגינים יתפזרו בשקט, ילכו הביתה אחרי העצרת. הבטחה זו קוימה.

הערכת המשטרה: רק 800 איש מבין הקהל ליד מוגרבי היו מפגינים אמיתיים, מהם שני שלישים אנשי מפ"ם, שאר הקהל היה מורכב מסקרנים ועובדי אורח. ההערכה הנגדית של קול העם — למעלה מרבעת מפגינים.

"היינו אוכלים הפגנה כזאת לארוחת הבוקר", אמר קצין משטרה גבוה בוללול, "האמצעים לכך היו בידינו, מוכנים לפעולה!"

האמצעים:

"המדינה אינה יכולה להרשות לעצמה שתיוק אפילו קליפה של בונה על האיש הזה!" אמר יחזקאל סנה, המפקח הכללי של משטרת ישראל, כשהודיע לאנשי מטהו, בשבוע הראשון של חודש מאי, כי ג'ון פוסטר דאלס עומד לבקר בישראל, וכי הוטל על המשטרה להיות אחראית לבטחונו. הודעת-האחרת כללה רק פרט אחד: דאלס ישהה יומיים בישראל. אולם תכנית הנועזת של דאלס לא היתה ידועה לאיש. גם לא לאנשי השגרירות האמריקאית. שהחלו מפציצים את המשטרה בשאלות עצבניות מה נעשה להכנת אמצעי-הבטחון. "הכל יהיה בסדר", ענתה משטרת ישראל. לאנשי השגרירות היו ספקות.

שום קליפה של בונה

האיש שהוטל עליו להכין את המיבצע, היה עוזר המפקח הכללי, צעיר (33) רחבי-פנים ויציב-קומה, ראש אגף האירגון של משטרת ישראל, (שהפך למעשה מס' 2 במשטרה אחרי פרישתו של סגן המפקח).

עמוס בן-גוריון, בנו של ראש-הממשלה, החליט ששום קליפה של בונה לא תיוק. היה ברור לו שכדאי לגייס למען מטרה זו את כל משטרת-ישראל. שהרי אם יקרה משהו לאורח, יעלה הדבר למדינה במליוני לירות של תרומות וה-ענקות — סכום שהיה עולה בהרבה על כל תקציבה של משר-טרת ישראל.

המיבצע, שקיבל את התואר "כי תבוא" (שלא נועד, כב-יכול, לפרסום) היה יחיד במינו בארץ. הוא לקח בחשבון כל תנועה, כל ניד פעמי של האורח החשוב שטרם בא — ושל מתנגדיו בישראל. כמעט כל שוטר שלישי במשטרת ישראל נכנס למעגל המיבצע בזמן מן הזמנים: למעלה מ-700 איש עסקו בו בשעה מסוימת.

29 שעות חדרה

10:30 במאי יצאו מן המטה הארצי ההוראות המפורטות למפקדי המחוזים. משך יומיים יכלו לעיין במיסמך, להשלים את הכנותיהם. ב-13 נחת האורח החשוב בשדה-התעופה בלוד. אותו רגע החלו 29 שעות העצבנות, כשהאורח משנה כמעט בכל חצי שעה את תכנית תנועותיו, וכל המשטרה, בנושמה עצורה, נחות השנות את תכניותיה בעקבותיו.

העתונאים, שהועברו ללוד בשני אוטובוסים ממשלתיים, על פי רשימה מיוחדת שנבדקה על-ידי השוטרים בדרך, ראו ים של שוטרים. בכל הצלבות עמד זוג שוטרים. סביבת שדה התעופה מתה מרוב מדים, המסלול העיקרי היה מוקף שר-שרת של שוטרים, אחד בכל חמשה מטרים. "איזה שוין", העירו העתונאים, "הגומה מגוחכת!" היה בכך אי-צדק רב — כי קל היה לתאר מה היו אותם העתונאים כותבים על משטרת-ישראל לו באמת היה קורה משהו לאורח.

שעה שהעתונאים, שלבשו חליפות חמות ביום החמסיך, ריחו את צמאונם במזנון שדה-התעופה, ישבו ליד שולחן ממול רוב הקצינים החשובים של המטה הארצי — המפקח הכללי יחזקאל סנה, עמוס בן-גוריון, הקצין "התפקידים מיוחדים" מאיר נובך — נוסף על שני הקצינים שנשא באח-ריות הישירה במקום — יהודה פראג, מפקד משטרת החופים והגבולות (ששהיה-התעופה בלוד נכלל בתחומו), ויעקב נצר, ראש מחלקת התכנון במטה, שהופקד על המשמרה-המיוחדת שליווה את האורח מרחב-משטרה אחד לשני — 300 חניכי הקורסים של המשטרה, שהיו עתודה ניידת לפיזור הפגנות.

למען העין והאוזן

הקצינים ליד השולחן יכלו להיות עצבניים במידת-מה. אולם הם ידעו כי נעשה הכל שיכול היה להיעשות בידי בן-תמותה. "הכנסנו את עצמנו לעורם של אויבי דאלס, וניסינו לחנך מה היינו עושים במקומם", אמר אחד הקצינים